

[5. 1.]

MISSIVE.

's GRAVENHAGE, den 16 September 1878.

Ingevolge 's Konings magtiging heb ik de eer U Hoog Edel Gestrenge aan te bieden het bij art. 60 der Grondwet bedoeld *Koloniaal verslag* voor 1878, voor zoover het reeds afgewerkt en gedrukt is kunnen worden (namelijk hoofdstuk **A** tot **L** van het Oost Indisch verslag met de bijlagen). De overige gedeelten zullen zoo spoedig mogelijk volgen.

De Minister van Staat, Minister van Kolonien.

VAN BOSSE.

Aan den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[5. 2.]

KOLONIAAL VERSLAG van 1878.

A. Grondgebied en bevolking.§ 1. *Grondgebied.*

Sedert de onderwerping van Samalangan en Merdoe, waarover gehandeld wordt in hoofdstuk **C**, § 3, kan het Nederlandsch oppergezag geacht worden formeel erkend te zijn langs de geheele kust van het voormalig rijk van Atjeh, van Troemon (aan Tapanoli grenzende) af, tot aan de Tamiang-rivier, welke tot dusver aangenomen werd als de grens tusschen Atjeh en het gebied van den pangeran van Langkat. In het afgelopen jaar heeft echter de pangeran van Langkat zijne regten op de aan den regteroever der Tamiang-rivier gelegen landschappen aan het Gouvernement afgestaan, waardoor het mogelijk is geworden de onderlinge verhouding der landschappen aan beide oevers der rivier beter te regelen en ze onder het toezigt van een en denzelfden Europeeschen ambtenaar te stellen. (Verg. hoofdstuk **C**, § 9.)

De administratieve indeeling van het grondgebied van Nederlandsch Indie onderging door deze laatste regeling eenige verandering. Aangaande verdere wijzigingen van de administratieve indeeling raadplege men hoofdstuk **J**, afd. I.

§ 2. *Bevolking.*

De gegevens, in Indie voor de statistiek der bevolking verzameld, zijn opgenomen in de bijlagen A, n^o. I-VIII, die, in aansluiting aan de tabellen bij het vorig verslag gevoegd, thans het jaar 1876 betreffen ¹⁾. Slechts van één der tabellen is de vorm eenigszins gewijzigd in zoover thans, voor de gewesten buiten Java en Madura, de cijfers, aanwijzende het zielental der inlandsche bevolking, in drie rubrieken zijn gesplitst naar gelang van den graad hunner vermoedelijke juistheid, dat is naar gelang de opgaven zijn aan te merken als vrij nauwkeurig, als bij benadering verkregen, dan wel als berustende op loutere gissing.

B. Opperbeheer.

Omstreeks het midden der maand Mei jl. verwijderde zich de Gouverneur-Generaal voor korten tijd van den

hoofdzetel des bestuurs, om de openstelling van den eersten staatspoorweg op Java, van Soerabaja tot Pasoe-roean, bij te wonen en tevens een landbouwkundig congres te Soerabaja te openen. Tijdens de reis van den Landvoogd (van 11 tot 25 Mei) was, overeenkomstig art. 13 van het Regeringsreglement, de vice-president van den Raad van Indie belast met het dagelijksch beleid der zaken.

Laatstgenoemde hooge betrekking werd destijds reeds vervuld door den heer H. M. ANDRÉE WILTENS, die daarin den heer O. VAN REES had opgevolgd. Aan den vice-president VAN REES was op zijn verzoek een eervol ontslag uit 's lands dienst verleend bij Koninklijk besluit van 16 Maart 1878, n°. 15. In de eerste dagen van April legde hij zijne betrekking neder en werd de heer ANDRÉE WILTENS, als oudst benoemd lid in den Raad, met hare waarneming belast. Diens benoeming tot vice-president volgde bij Koninklijk besluit van 6 April 1878, n°. 3. Kort te voren was nog eene andere vacature in den Raad van Indie ontstaan, daar de heer mr. H. D. LEVYSSOHN NORMAN op zijn verzoek eervol van zijne betrekking was ontheven wegens ziekte ²⁾, en in Maart 's lands dienst tijdelijk had verlaten. In de beide vacatures werd voorzien door de benoeming van de heeren E. NETSCHER, laatstelijk gouverneur van Sumatra's Westkust, en mr. S. C. H. NEDERBURGH, vroeger resident van Cheribon, tot leden in den Raad van Indie ³⁾.

In het afgelopen jaar werd eene onregelmatigheid hersteld in de bestaande omschrijving der formatie van het personeel der algemeene secretarie, waarbij de secretaris van den Raad van Indie nog altijd telde onder de gouvernementen-secretarissen, niettegenstaande in 1873, ingevolge het nieuwe reglement van orde voor den Raad van Indie, de bepaling was komen te vervallen, dat de secretaris van genoemd collegie moest aangewezen worden uit de gouvernementen-secretarissen. Bij Indisch Staatsblad 1877, n°. 280, is nu rekening gehouden met de omstandigheid dat het ambt van secretaris bij den Raad van Indie eene op zich zelf staande betrekking uitmaakt.

C. Mededeelingen van staatkundigen en algemeenen aard.§ 1. *Betrekkingen met het buitenland.*

Ten vervolge op de mededeelingen in het vorig verslag is slechts weinig aan te teekenen nopens aanrakingen die tusschen de Nederlandsch Indische Regering en naburige vreemde Gouvernemenen hebben plaats gevonden.

Het in Februarij 1877 door het bestuur van Portugeesch Timor uitgevaardigd verbod tegen den uitvoer van oorlogsbehoefden naar eenig gedeelte van Nederlandsch Indie (verg. vorig verslag blz. 1) is gebleken op zich zelf weinig aan het oogmerk te voldoen, daar op de binnenlandsche grenzen tusschen Nederlandsch en Portugeesch Timor door de Portugesche autoriteiten evenmin tegen uitvoer als onzerzijds tegen invoer kon worden gewaakt. Wenschelijk was het dus dat ook de *invoer* van oorlogsbehoefden (uit zee) in Portugeesch Timor verboden en op die wijze de handel in dit artikel op het geheele eiland gefnuikt werd. Nadat de wederzijdsche koloniale autoriteiten zich te dier zake hadden verstaan, is van wege de Nederlandsche Regering in den aanvang van dit jaar aan het Portugeesche Gouvernement in overweging gegeven om zijn vertegenwoordiger te Dilly in staat te stellen een verbod tegen den invoer van oorlogsbehoefden uit te vaardigen en zoodanig verbod met de noodige maritieme middelen te doen handhaven. Dit aanzoek heeft te Lissabon een gewenscht onthaal gevonden, en het Portugeesche Gouvernement heeft zich bereid verklaard daaraan zooveel mogelijk gevolg te geven.

Onzerzijds werd in April jl. bereidwillig voldaan aan een door het Britsche Gouvernement ondersteund verzoek der Zuid-Australische Regering, dat de internationale

¹⁾ De in 1873 aangenomen termijn van inzending dezer gegevens (verg. het verslag van 1874, blz. 1) brengt mede dat de statistiek der bevolking niet, zoo als met de meeste andere opgaven het geval is, telkens over het jongst verlopen jaar kan geleverd worden.

²⁾ Indisch besluit dd. 28 Januarij 1878, lit. I, goedgekeurd bij Koninklijk besluit dd. 16 Maart 1878, n°. 13.

³⁾ Koninklijke besluiten dd. 16 Maart en 6 April 1878, n°. 14 en 3.